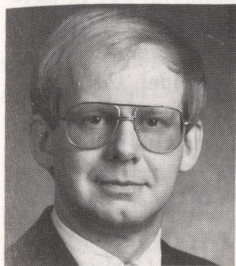

Sverige 1988: Televisionens val

Av Hans Bergström

Ved valget i 1988 lod Sveriges Radio journalistiske kriterier bestemme tv's præsentation af partierne. En systematisk vurdering finder, at dette fik overvejende negative konsekvenser for dækningens kvalitet og balance.

Hans Bergström, f. 1948. Utredningssekreterare riksdagen 1971–76, sakkunnig regeringskansliet 1976–80, chefredaktör, ansvarig utgivare Nerikes Allehanda Örebro 1980–85, fil dr i statsvetenskap Stockholms universitet 1987, ledarskribent Dagens Nyheter sedan 1987.

Praktiskt taget varje val följs nu av en kritisk diskussion om hur medierna, särskilt televisionen, påverkat politiken. En anledning är förstås att mötet mellan väljare och politiker under en valkampanj i allt högre grad kommit att bli just »medierat« (Lang 1984: Politics and Television). De direkta mötena mellan till exempel partiledare och väljare på partisammankomster spelar allt mindre roll. Dagordning, budskap och intryck via medier är det centrala. Och viktigast bland dem i en valrörelse är televisionen. Den är rikstäckande. Den når rakt in i hemmen. Den skapar intryck även av personligheterna. Den påverkar starkt vilka frågor som valet främst upplevs handla om, vad osäkra väljare särskilt begrundar inför sitt avgörande.

Valrörelser rör visserligen väljarförändringar på marginalen i förhållande till grundläggande strukturer – socialt och i partimönster. Men de marginella förändringarna kan ha stora följder, självklart för regeringsfrågan men även för tolkningen efteråt av opinionsvindar och av gränserna för politiska förändringar.

Ett sätt att närma sig förhållandet mellan medier och partier under en valrörelse är att betrakta det som en maktrelation. Den kan i sin tur med fördel analyseras som ett bytesförhållande (se Gudmund Hernes i norska maktutredningen, NOU 1982:3, och Kent Asp i avhandlingen »Mäktiga massmedier« 1986).

Maktförhållandet bestäms av att vardera parten har intresse för något som den andre kontrollerar. Medierna är i en valrörelse intresserade av partiernas utbud av ståndpunkter, kandidater och propaganda, av information att förmedla till sin publik. Partierna är intresserade av medierna som kanal för att nå ut till allmänheten, av en väg att påverka den som väljarkår.

Fundamentalt för dragkampen är att det i ett modernt mediesamhälle råder ett betydande utbudsöverskott på information eller, annorlunda uttryckt, ett *uppmärksamhetsunderskott* hos publiken. Detta dramatiserar kampen om att få uppmärksamhet och ökar betydelsen av sållningsmekanismerna. Under en valrörelse sätts en extra gräns i tiden: det ett parti eller ett medium missar under de få veckor valkampanjen pågår kan inte kompenseras därefter.

Maktförhållandet påverkas av både *intresset* och *kontrollen* hos båda parter. De båda aktörerna kan öka sin makt genom att (1) minska sitt intresse för det den andra aktören kontrollerar (till exempel för pressen att skriva mindre om partiledarnas förberedda tal), (2) öka sin kontroll över det som den andre är intresserad av (t ex för televisionen att ha mer av egna utfrågningar och mindre av presentationer och debatter som partierna styr), (3) öka den andre aktörens intresse för det aktören själv kontrollerar (t ex för TV att lägga ut-

frågningar av partiledarna på en tid som gör att många ser dem), (4) minska den andre aktörens kontroll över aktörens egna intressen (t ex för ett parti genom att skicka ut valarbetarna på hembesök och göra utskick av valmaterial direkt till hushållen, i stället för att förlita sig enbart på TV-inslag).

Mycket talar för att medierna, särskilt televisionen, i ett land som Sverige har stärkt sin ställning i förhållande till partierna. En anledning är att allt färre väljare känner sig bestämt identifierade med ett visst parti; fler än förr bestämmer sent hur de ska rösta och är beredda att låta sig påverkas av den bild de får av partier och partiledare under slutskedet av en valrörelse. Detta gör medierna viktigare för partierna. Den potentiella väljareffekten av mediernas behandling har blivit större.

En annan anledning är att kanaler vid sidan av massmedierna har försvagats: partiernas egen medlemsaktivitet är låg, de politiska samtalen på arbetsplatserna är färre än förr även bland socialdemokratiska arbetare i Sverige, det har blivit svårare att samla människor till stora kvällsmöten, televisionen har fokuserat partiledarna på ett sätt som gör andra politiker ganska ointressanta som mötestalare.

En tredje anledning har med den offentliga fragmenteringen att göra. Det har blivit lättare än förr för journalister att finna andra informationer och källor än de officiella. De politiska ledningarnas kontroll över informationen har försvagats.

En fjärde förändring gäller journalistiken: nästan ingen nyhetsredaktion agerar språkrör för något parti, redovisningen är mindre passivt återgivande, medierna har skaffat sig utrymme att själva styra mer av form, aspekter och frågor.

Föreställningen om mediernas makt är stark hos svenska politiker (se Kent Asps undersökning »Politisk journalistik» 1988), vilket i sig bidrar till att stärka den mediala maktpotentialen och tendenser till medianpassning av politiken. Politikerna i Sverige har ännu inte försökt svara med de motmedel som blivit vanliga i en del andra demokratier, främst USA: att dra ner på presskonferenser, göra sig mindre tillgängliga och i stället om-

sorgsfullt välja tidpunkter och kanaler som kan politiskt kontrolleras (typ köpt reklam).

I fråga om partieffekt måste dock påpekas att själva valrörelserna i Sverige, trots intensivt mediatryck som varit mer eller mindre gynnsamt för olika partier, inte nämnvärt brukat förändra den ställning mellan de båda blocken som etablerats redan före valrörelsen. 1988 års val är ett gott exempel. Gallupföretaget Sifo visade ett halvår före valet 49.6 procent för de socialistiska partierna och 42 procent för de borgerliga. Valresultatet gav fördelningen 49.0 – 41.8. Skillnaden är nästan ingen, trots massiv och för regeringen negativ sommarpublicitet kring Ebbe Carlsson-affären, med justitieministerns avgång, och seldöd/miljöförstöring. Snabba och stora förändringar skedde i slutskedet av valrörelsen, liksom 1985, men mest inom de politiska blocken, mellan partier som upplevdes ha små åsiktsavstånd från början.

Mediernas roll under en valrörelse kan emellertid betraktas från ett helt annat perspektiv än det som gäller maktrelationen partier – journalister. Valrörelser kan ses också ur ett *folkupplysningsperspektiv*. Under månaden före ett val är de flesta medborgare mer intresserade än annars av att ta del av samhällsdebatten, söka bedöma vilka vägval som är de viktiga och vilka alternativ som erbjuds. Vilken upplysning får de genom medierna? Vilka frågor lyfts fram och vilka trycks ner? Vilka perspektiv dominerar och vilka saknas?

Karaktären av denna »konsumentinformation» eller »folkupplysning» är viktig, oavsett om den påverkar röstningen i ett visst val. Den bidrar till eller motverkar viktiga insikter. Den inverkar på graden av medvetenhet om samhällsproblem och målkonflikter. Den har långsiktig betydelse för kvaliteten på det offentliga samtalet.

En månad efter det svenska riksdagsvalet 18 september 1988 såg jag på nytt igenom och gjorde en systematisk analys av den serie utfrågningar som televisionen (TV 2) gjorde med partiledarna, vidare den utfrågning på en timma som inledde valrörelsens stora ekonomiska debatt (Kanal 1). De här sammanlagt åtta programmen utgjorde en central del av televisionens valinsats. De sågs vardera av un-

gefar två miljoner väljare. De bildade en viktig grund för kommentarer i pressen och påverkade starkt valrörelsens fortsatta förlopp. De var vidare program som TV-journalister, inte partierna, styrde.

Det är två huvudaspekter jag har granskat: 1. Hur använde TV-utfrågarna den tid de hade till förfogande? 2. Från vilka perspektiv ställde de sina frågor?

Den journalistiska tidsbudgeten

Helt centralt för att förstå och analysera den politiska TV-journalistiken är givetvis det förhållandet att tiden är begränsad. Inte ens i TV-utfrågningar på 50 minuter vardera hinner man borra på djupet mer än i ett begränsat antal ämnen. Journalisterna står därför inför en svår hushållningsfråga, ett budgetproblem: hur bäst använda ett begränsat antal minuter, vad bör tas upp och med vilken fördelning mellan olika ämnen?

Ett första val gäller här tre olika typer av frågor, som alla måste ställas i en valrörelse:

1. *Idéfrågor.* Denna typ av frågor är viktiga av åtminstone två skäl. Det ena är att de underlättar för väljarna att skaffa sig en mer sammanhållen bild av vad partierna står för. Eftersom väljaren har en enda röst att lägga så är det just en helhetsbild han måste komma fram till. Det andra skälet är att ingen kan förutse vilka enskilda sakfrågor som måste hanteras av riksdag och regering under loppet av en mandatperiod (Bergström 1987). Därför är det viktigt att pejla partiernas kompassriktning, hur de orienterar sig inför kommande, oförutsedda, problem och beslut.

2. *Maktfrågor.* Frågor kring regeringsmakten och samarbete med andra är givetvis centrala i ett val. Beroende på koalitioner och samarbetsrelationer kan sakpolitiken komma att dra i olika riktning, i förhållande till ett partis utgångsposition. Politik handlar inte endast om att representera utan också om att leverera. Inte blott åsikten utan även den faktiska agerandet i en ansvarssituation är därför naturligt att pejla för en kritisk, folkupplysande journalistik.

3. *Sakfrågor.* Dessa handlar om varje partis egna analyser och förslag inför olika samhällsproblem: ekonomin, miljön, sjukvården, skatterna, brottsligheten etc. Grundmaterialet består av partiprogram, riksdagsmotioner, valmanifest, tal m m från partierna. Men det utgörs också av hur ett parti faktiskt har agerat genom åren.

I televisionens partiledarutfrågningar ägnade journalisterna 10 procent av den totala tiden åt idéfrågor, 10 procent åt maktfrågor och hela 80 procent åt sakfrågor. Utfrågningarna var alltså starkt sakinriktade. Den kritiska sakinriktningen som sådan fyller en viktig demokratisk funktion, utöver att upplysa väljarna. Denna typ av hård, konkret utfrågning är en slags skärseld inför ett val, ett kompetens- och redlighetstest. Det ska inte gå för ett parti att klara sig undan med blott vackra formuleringar. Partiledaren måste kunna förklara hur politiken håller ihop, inte minst ekonomiskt.

I behandlingen av idéfrågorna fanns en påtaglig snedhet. Idéfrågor ställdes endast till de tre små partierna (vänsterpartiet kommunisterna, miljöpartiet och kristdemokraterna), inte till de fyra stora (socialdemokraterna, folkpartiet, centerpartiet och moderata samlingspartiet). Utfrågningarna gav på det sättet, redan genom frågeuppläggningsen, bilden att idéperspektiv fanns hos de små men inte hos de stora. Detta kan i någon mån ha bidragit till väljarnas intryck av idélöshet hos de etablerade och ha gynnat särskilt miljöpartiet de gröna. Med de stora partierna blev utfrågningarna till stor del en slags läxförhör kring detaljer.

Ett andra tidsbudgetval är hur utrymmet för sakfrågor används. Vilka var sakfrågorna i TV-utfrågningarna? En utförligare redovisning av dessa och andra data finns i rapporten »Televisionens val« (Näringslivets Mediainstitut, 1988). Jag har ställt utfrågarnas urval av sakfrågor i relation till fyra tänkbara kriterier och analyserat graden av överensstämmelse:

1. *Väljarnas intresse.* Urvalet av sakfrågor och prioriteringen av frågeutrymme för olika sakfrågor avvek markant från väljarnas egen in-

tressebedömning inför valrörelsen. Flera opinionsundersökningar månaderna före valet visade samstämmigt att två politiska frågor helt dominerade i intresse hos väljarna och var de som väljarna ansåg viktigast för en regering att ägna sig åt: miljön samt vården av gamla och sjuka. Därefter, en bra bit efter, kom skattefrågan. TV-utfrågarna använde däremot 40 procent av tiden för sakfrågor åt skatter, 11 procent åt miljö och energi samt 1 procent (!) åt vården av gamla och sjuka. Även en kvalitativ bedömning visar att väljarna inte fick någon nämnvärd upplysning via partiledarutfrågningarna på de två områden som intresserade dem mest, miljön och vården. I fråga om miljön ordnades dock en särskild TV-debatt och frågan dominerade dessutom ordinarie nyhets-sändningar (Kent Asps specialundersökning av den politiska nyhetsbevakningen valrörelsen 1988). Aldringssvård och sjukvård missades däremot nästan helt, trots att denna fråga intresserade väljarna lika mycket som miljön.

2. *Verkligheten under den kommande mandatperioden.* TV-utfrågningarnas frågeurval avvek kraftigt även från varje rimlig bedömning av vilka problem som kunde väntas bli särskilt viktiga för riksdag och regering att hantera under de kommande tre åren, den period som valet gällde. En sådan framtida verklighetsbedömning är självfallet vanskelig att göra. Bland insiktsfulla bedömare var dock enighet stor redan före valet om att bland annat följande frågor skulle bli centrala för riksdag och regering: Sveriges förhållande till EG, försvarets styrka, hur Sveriges ska kunna undvika hög inflation med den extremt låga arbetslösheten, en stor skattereform à la Reagans, arbetskraftsbristen och behovet av ökat arbetsutbud för främst vården och exportindustrin, behovet att bryta upp de stora regleringssystemen för jordbruk och bostadsmarknad, sjuk- och åldringssvården, miljardunderskotten i socialförsäkringarna och de exploderande kostnaderna för bostadssubventioner, stelheter och den låga produktiviteten i offentliga verksamheter. Hösten och vintern efter valet har också hela samhällsdebatten i Sverige handlat om just dessa frågor (plus miljö och flyktingfrågan). Inte en enda av dem

togs egentligen upp i partiledarutfrågningarna. Det måste betecknas som ett journalistiskt misslyckande när praktiskt taget allt som framstår som centralt i samhällsdebatten någon månad efter valet missas av TV-utfrågarna månaden före valet.

3. *Partiernas utbud.* Utfrågningarna byggde i stor utsträckning på förslag som partierna hade fört fram, då inte bara som valprogram utan även genom motioner i riksdagen m m. De viktigaste sakförslagen utelämnades dock för i vart fall de två partier som var valets huvudmotståndare, nämligen folkpartiet (för vilket sjukvården och förnyelse av den offentliga sektorn var den största valfrågan) och socialdemokraterna (som hade sex veckors semester, förlängd föräldraförsäkring, bättre arbetsmiljö samt prestationen av en god samhällsekonomi som positiva huvudfrågor).

4. *Viktiga skiljefrågor.* Ett skäl för att belysa de frågor som skiljer mellan huvudkonkurrenterna om regeringsmakten är givetvis att väljarna här i särskild grad påverkas vad som ska hända. Deras röstning har för sådana frågor en extra betydelse. Den borgerliga oppositionen hade inför valet lagt fram fem gemensamma program. Dessa utgjorde vad de främst avsåg att rivstarta med om de fick överta regeringsmakten. I fråga om dessa program fanns också en tydlig motsatsställning mellan oppositionen och den sittande regeringen. Programmen gällde: avveckling av löntagarfonderna, privatisering av statliga företag, ny familjepolitik med vårdnadsbidrag och fler enskilda alternativ, ändrade villkor för småföretagen (bl a avskaffande av förmögenhetsskatten på arbetande kapital), starka skattestimulanser för ökat enskilt sparande. Inget enda av dessa program, och socialdemokraternas invändningar mot dem, berördes under utfrågningarna.

Urvalet av frågor och prioriteringen mellan olika frågeområden stämmer inte med något av de fyra kriterierna, heller inte med en kombination av dem. Det är svårt att se vilka andra klara kriterier som kan ha legat till grund för den journalistiska tidsbudgeten. Däremot

går det att ange några egenskaper hos frågeprioriteringarna. Generella problem för hela landet tonades ner till förmån för specifika frågor för hushållen, principfrågor avfördes till förmån för »plånboksfrågor», kort sikt dominerade över den något längre sikten, »hårda» frågor över »mjuka», inrikesfrågor över frågor som rörde Sveriges del i ett större sammanhang (EG, försvaret, invandring, bistånd, global miljö, utrikespolitik).

Den spekulativt lagde kan fundera över om det här bildar något slags mediestyrt mönster, som har antingen med televisionens egenskaper som medium att göra eller med en mer allmän journalistisk instinkt att föredra frågor som är »jordnära», »konkreta för tittarna/läsarna». Ett exempel på denna instinkt är programledarens inledning till den stora ekonomiska utfrågningen: »God afton. I kväll här i Kanal 1 handlar det om partierna och ekonomin. Förhoppningsvis ska vi väljare få veta mer om hur mycket det egentligen kommer att bli över i våra plånböcker under de närmaste tre åren.» Inledningen är talande som verklighetsuppfattning: det är de politiska omfördelningarna – inte produktiviteten i ekonomin, inte forskningen, inte graden av dynamik hos företagandet och i de offentliga verksamheterna, inte vad som händer i omvärlden – som avgör svenskarnas standard. Den är talande även som värdering: den ekonomiska debatten inför ett val bör inte handla om landets problem och om olika systems funktionsduglighet utan om vad partierna lovar i fråga om bidrag och skatter. Plånboksinriktningen markerades även med programmets avslutning: en gissningstävlan mellan debattörerna om priset på varorna i en insläpad varuhusvagn.

Frågeperspektiv

Utöver tidsbudgeten (till vad användes sändningsminuterna) har jag också sökt analysera frågeperspektiv (från vilken utgångspunkt ställdes frågorna). Två viktiga perspektiv har med tiden att göra:

Det ena gäller frågor om *ansvar bakåt* kontra frågor om *löften och ambitioner framåt*. Ansvarsutkrävande är en viktig funktion hos

valen. Vid valtillfället finns anledning att påminna väljarna även om sådant som hänt under den gångna mandatperioden men som tonat bort. I synnerhet vad gäller regerande partier är en prövning av hur de skött det ansvar de fick i föregående val väl så viktig som frågor kring löften för framtiden. 93 procent av tiden för partiledarutfrågningarna var framåtriktade. Blott sju procent gällde handlande och ansvar bakåt. Denna senare andel var dock betydligt högre, 37 procent, i förhållande till de regerande socialdemokraterna, vilket är naturligt.

Det andra gäller *kort sikt* kontra *lång sikt*. Det kan också uttryckas som ett val mellan ett *statiskt* frågeperspektiv och ett *dynamiskt*. Med ett statiskt perspektiv ställs huvudfrågan: hur ändras fördelningen i reformögonblicket? Med ett dynamiskt perspektiv ställs huvudfrågan: hur påverkas människors och företags beteende av ändrade spelregler och därmed samhället och samhällsekonomin på sikt? Båda frågeperspektiven är givetvis fullt rimliga att ha med, såväl den kortsiktiga fördelningseffekten av till exempel en skatteförändring som de mer långsiktiga effekterna på allokeringen av resurser, ekonomisk växt m m.

Utfrågningarna dominerades helt av det statiska frågeperspektivet, särskilt i skattefrågan, dvs tanken att människor har exakt samma inkomst och beteende om ett antal år, oavsett hur skattesystemet förändras. Ensidigheten i perspektiv belyses av avvägningen mellan »växtorienterade» frågor och »fördelningsorienterade» frågor eller ämnen i utfrågningarna av riksdagspartiernas ledare:

Växtorientering	3 minuter
Fördelningsorientering	86 minuter
Övrigt	1 minut

Resultatet kan kommenteras från två utgångspunkter. Den ena utgångspunkten är den folkupplysande: utfrågarna gav med sin ensidighet inte den allsidiga belysning av skattefrågan som väljarna hade behövt. Den andra utgångspunkten är den politiska: utfrågarnas val av perspektiv var inte opartiskt i en valrörelse.

För en opartisk utfrågning finns tre alternativa frågesätt. Frågorna kan ställas:

a/ *Neutralt* – dvs utfrågaren söker rakt utrona fakta om var partiet står, vad partiledaren anser om en viss sak, vilken avvägning han gör inför ett problem.

b/ *Utifrån ett motperspektiv* – dvs utfrågaren pressar den tillfrågade med frågor som har motsatt utgångspunkt i förhållande till den partiet företräder (till exempel ett socialistiskt regeringsparti på varför skatterna är så höga och ett konservativt parti på hur dess förslag påverkar låginkomsttagarna).

c/ *Utifrån ett medperspektiv* – dvs utfrågaren pressar den tillfrågade på varför han inte gör mer i den riktning som partiet i och för sig strävar (till exempel socialdemokraterna på varför de inte gjort mer för att styra det privata näringslivet, konservativa på huruvida deras förslag verkligen räcker för att bekämpa brott och få ett starkt försvar).

I stället för att använda en av de tre journalistiska frågemetoderna – eller en mix av dem, tillämpad ungefär lika för alla – tog utfrågarna själva ställning för ett av de två huvudperspektiven i den svenska valrörelsens skattedebatt: det statiska framför det dynamiska. De ställde därigenom frågorna till folkpartiet och moderaterna utifrån ett politiskt motperspektiv men frågorna till vänsterpartiet kommunisterna, socialdemokraterna och centerpartiet utifrån ett politiskt medperspektiv. Utfrågningarna blev därmed inte allsidigt upplysande och politiskt opartiska.

Sammenfattning

Den svenska televisionen valde i uppläggnin-gen av 1988 års valprogram att öka den journalistiska styrningen i förhållande till partierna. Inga presentationsprogram från partierna förekom. Den inledande timman av den ekonomiska debatten, med bästa sändningstiden, ersattes av en utfrågning.

Det ökade utrymmet för journalistisk styrning användes till en del på ett sätt som bidrog

till folkupplysning/konsumentupplysning inför valet. Sakfrågor fick rejält utrymme i förhållande till maktfrågor. I sakfrågorna gjordes en ofta hårdhänt granskning.

Bristerna är emellertid mer framträdande. En var att nästan inget utrymme gavs för partierna att ge väljarna en helhetsbild av sina idéer och strävanden. I avsaknad av sådana helheter blir mycket av politiken obegriplig för många. En annan stor brist gällde *urvalet av ämnen*. Några frågor som var mycket viktiga för väljarna lämnades helt därhän, främst sjukvården och äldreomsorgen (Kent Asps studier visar dock att de stora tidningarna hade samma brist under valrörelsen vad gäller både idésammanhangen och sjukvården). Nästan alla de frågor och problem som blott en månad efter valet framstod som de självklart viktiga för riksdag och regering missades, trots att de inte var svåra att se för insiktsfulla samhällsbedömare redan före valet (här var tidningarna bättre). En tredje brist rör *balansen mellan verklighet och politiska program*. Genom att nästan helt utgå från programständpunkter från partierna, inte viktiga verkligheter med svåra målkonflikter, kom utfrågningarna att ge en kraftigt överdriven bild av politikens verkningstrymme. En fjärde brist gällde *frågeperspektivet*, som var politiskt och sakligt ensidigt.

1988 års svenska valrörelse framstår (lik-som den amerikanska) som irrelevant i förhållande till verkligheten efter valet. Politiska mekanismer bidrar till denna tendens (en närmare analys av dem finns i Bergström 1987). 1988 bidrog främst regeringspartiet till klyftan mellan »före» och »efter» genom att vänta med att lägga fram viktiga riktlinjer och förslag till efter valet – däribland »århundradets skattereform». Men medierna, som den här särskilt granskade svenska televisionens valutfrågningar, kan tyvärr inte berömma sig av att ha gjort vad de kunnat för att öka relevansen, fördjupa samhällsdebatten, vägleda väljarna. Särskilt den dramatiska skillnaden mellan dagordningen före och den efter valet motiverar nya ansträngningar för en mer självständig (även i förhållande till frestelsen av mediedramaturgiska fixeringar), kunnig och i djupare mening kritisk valjournalistik.

Att partierna också i större utsträckning bör få komma fram, och mötas, med sina idéer är väl förenligt därmed.

Anförd litteratur:

Kent Asp: Mäktiga massmedier, Akademilitteratur 1986 (avhandling).

Kent Asp: Politisk journalistik, Göteborg 1988.

Kent Asp: Sveriges Radios nyhetsbevakning av 1988 års val, Statsvetenskapliga institutionen Göteborg dec 1988.

Hans Bergström: Rivstart – om övergången från opposition till regering, Tidens förlag, Stockholm 1987 (avhandling).

Hans Bergström: Televisionens val, Näringslivets Medainstitut 1988.

Gladys Engel Lang/Kurt Lang: Politics and Television, SAGE 1984.

Gudmund Hernes: Norska maktutredningen, NOU 1982: 3.

Gudmund Hernes: Det mediavridde samfunn (i Förhandlingsökonomi og blandingsadministrasjon, Universitetsforlaget 1978).

TROLDSPÆJLET

Mediernes forvridning af debat og samfundsforhold

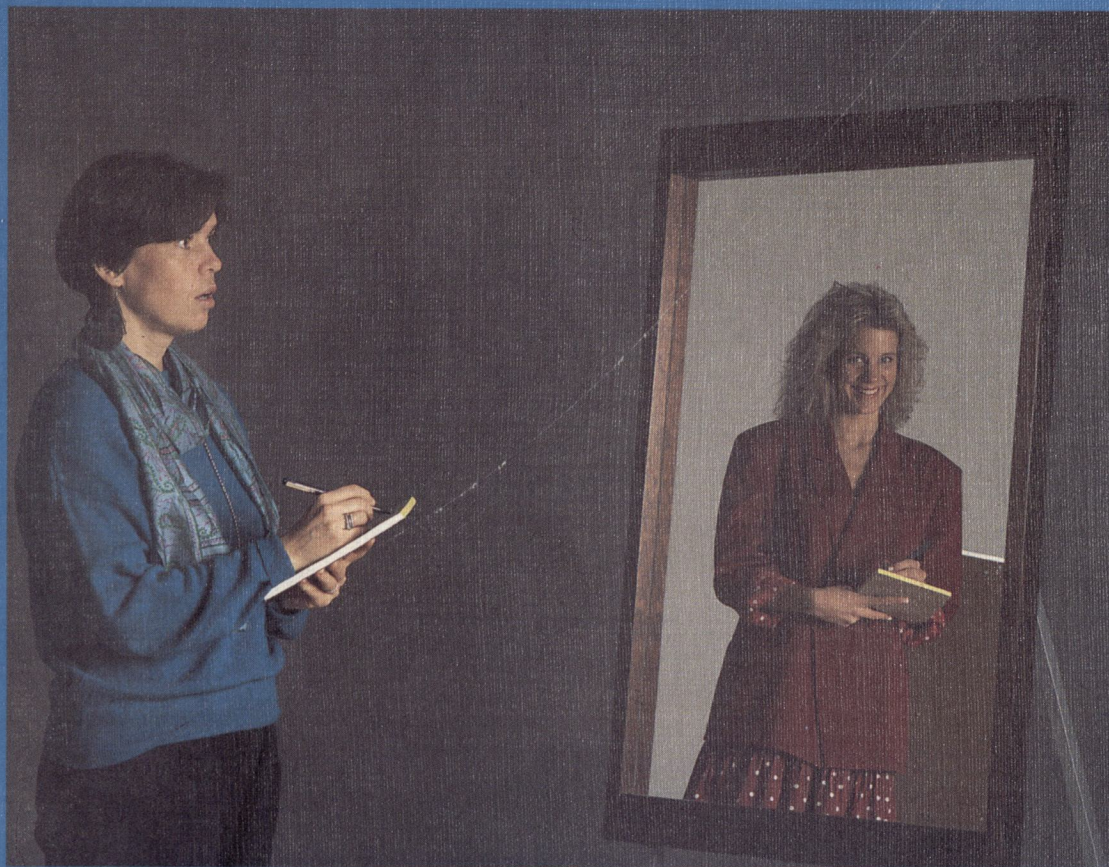

FOTO: TOR ANDERSEN

PRESSENS ÅRBOG • 1988

Pressens årbog . 1988

Nordisk forum for
forskning og debat om massemedier

Udgivet af
Pressehistorisk Selskab

København

I kommission hos C. A. Reitzels Boghandel A/S

Frederiksstad

I kommission hos Institutt for Journalistikk

1989

Redigeret af

Susanne Hansen (redaktionschef), Svennik Høyer, Niels Thomsen (ansvarshavende redaktør) og Ragnar Waldahl (anmelderredaktør).

I redaktionen iøvrigt:

Thorbjörn Broddason, Karl Erik Gustafsson, Erik Lund, Raimo Salokangas og Lennart Weibull.

Udgivet med støtte af:

DANMARK: Danske dagblades Forening

Den Berlingske Fond

Dagspressens Fond

Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd.

FINLAND: Statens Samhällsvetenskapliga Kommission

Expertkommittén för översättning av finskspråkig facklitteratur til Svenska.

NORGE: Rådet for Anvendt Presseforskning og Etterutdanning

Rådet for Samfunnsvitenskapelig Forskning.

SVERIGE: Statens Råd för Samhällsforskning.

Støtten fra de fire nordiske samfundsvidenskabelige forskningsråd er ydet gennem Nordisk Samarbejdsnavn for Samfundsforskning (NOS-S).

Redaktionen adresser:

Thorbjörn Broddason, Haskoli Islands, Felagsvinsindadeild, Sudurgata, IS-101, Reykjavik, Island.

Hans Fredrik Dahl, Institutt for Medier og Kommunikasjon, Universitetet i Oslo, Blindern, Postbox 1093, Oslo 3, Norge.

Susanne Hansen, Kong Georgs Vej 52, 5. lejl. 3, 2000 Frederiksberg, Danmark.

Olof Hultén, Sveriges Radio, S-105 10 Stockholm, Sverige.

Svennik Høyer, Institutt for Medier og Kommunikasjon, Universitetet i Oslo, Blindern, Postbox 1093, Oslo 3, Norge.

Madeleine Kleberg, Journalisthögskolan, Gjörwellsgatan 26, III, S-112 60 Stockholm, Sverige.

Raimo Salokangas, Turun Yliopisto, Historian Laitos, SF-20500 Åbo 50, Finland.

Niels Thomsen, Institut for Økonomisk Historie, Københavns Universitet, Njalsgade 102, 2300 København S., Danmark.

Anmeldelser

Britt Hultén, Journalisthögskolan, Gjörwellsgatan 26, III, S-112 60 Stockholm, Sverige.

Jette D. Søllinge, Skt. Jakobs-gade 11, 2100 København Ø., Danmark.

Ragnar Waldahl, Institutt for Presseforskning, Universitetet i Oslo, Blindern, Postbox 1093, Oslo 3, Norge.

Redaktionen Arkiv:

Bjarne Jensen, Historisk Arkiv, Odense Universitet, Campusvej 55, 5230 Odense M., Danmark.

Ekspedition:

Tina Felsing, Pressehistorisk Selskab, Cikorievej 8, Postboks 401, 5220 Odense SØ., Danmark. Telefon 09 12 10 30, Int. + 45 9 12 10 30.

ISBN 87-7001-192-3 (Danmark)

ISBN 82-7147-073-6

ISSN 0106-6579

»Pressens Årbog 1988« er sat med Century Schoolbook og trykt i offset hos AIO Tryk as, Odense.

Forord Indhold

Forord.....	7
ARTIKLER	
Svennik Høyer	
Medieperversjon av samfunnsdebatten	9
Niels Thomsen	
Pressens skødesynder.....	13
Martin Eide	
Ridderne av det rette ord	27
Svennik Høyer	
En medievridding er nødvendig for den demokratiske debatt	33
Nils Petter Gleditsch	
Massemediene og sikkerhetspolitikken	37
Britt-Marie Mattsson	
Utrikesredaksjonell offensiv.....	47
Henning Fonsmark	
Kulturredaksjonen – samspillet mellom Magten, Maskinen, Markedet og Mediene	51
Hans Fredrik Dahl	
Everybody for five minutes?.....	64
Knud Aage Frøbert	
Skal udgiveren have del i redaktørens ansvar?	69
Hans Bergström	
Sverige 1988: Televisionens val.....	75
Erling Sivertsen	
Nyheter blir spørsmål	82
Gunnar Andrén	
Journalisterna och opinionsmätningarna	88
Lars Matthiessen og Christen Sørensen	
Den manglende offentlige debat om skattereformen	93
Aage Deleuran	
Berlingskes redaktørkrise 1946.....	99
Erling Skogerbø	
Demokratisering eller legitimering: om lokal-tv, deltakelse og offentlighet	108

PRESSEOVERSIGTER

Arne Notkin

Dansk Presse 1987/88 119

Raimo Salokangas

Finlands press 1987 (och 1988) 123

Helge Iversen

Norsk presse 1987-88 127

Karl Erik Gustafsson

Dagspressen i Sverige 134

Anmeldelser 138